

Effektive markeder - et eksempel

Tone Ognedal

September 2014

Et enkelt eksempel: Valg mellom å bli selvstendig næringsdrivende eller lønnstaker

Alle har samme produktivitet som lønnstakere - men ulik som selvstendige (feks. snekkere

- p = pris per enhet (feks. opp-pusset kjøkken)
- a_i = produktivitet som entreprenør (feks kjøkken per år)
- w = lønn (inntekt i beste alternativ)
- t = skattesats

Antar at alle jobber like mange timer per år.

Velger å bli selvstendig næringsdrivende hvis og bare hvis

$$pa_i \geq w$$

Samfunnsøkonomisk optimal produksjon

- Produsere optimal mengde
- Produsere til lavest mulig kostnader (alternativkostnader)

Samfunnsøkonomisk optimalt: Alle med $pa_i \geq w$ bør bli selvstendige. På marginen: $p = w/a^{min}$

- De med høyest produktivitet som selvstendige - dvs. lavest marginalkostander w/a_i - blir selvstendige
- marginal betalingsvillighet hos kjøperne = marginalkostnad :
 $p = w/a^{min}$

Skatt

Anta at alle betaler samme skattesats t , uavhengig av inntekt:
Velger å bli selvstendig næringsdrivende hvis og bare hvis $(1 - t)pa_i \geq (1 - t)w$, dvs $pa_i \geq w$. Ingen endring i valg mellom å bli lønnstaker og selvstendig.

- Hva skjer hvis skattesatsene varierer for lønn og næringsinntekt?
- Hva skjer hvis alle selvstendige unndrar skatt- mens lønnstakere ikke kan?
- Hva skjer hvis noen ikke har samvittighet til å unndra?
- Hva skjer hvis noen kunder aksepterer svart mens andre ikke gjøre det?

Ulike priser skaper ineffektivitet: Feil sammsetning av produksjonen (feks. for mange snekkere), ineffektiv produksjon (feil folk som blir snekkere) og ineffektiv fordeling av produksjonen (feil folk som ender opp som kjøpere)

- Skattelette eller unndragelse for bare selvstendige gir for høyt antall selvstendige (for mye av det de produserer)
- Skattelette eller unndragelse for noen, men ikke alle selvstendige, gjør at det ikke er de mest produktive som har høyest inntekt som selvstendige - og dermed ikke de mest egnede som blir selvstendige
- Ulike priser til kjøperne (noen aksepterer svar- andre ikke) gjør at det ikke er de med høyest betalingsvillighet som ender opp som kjøpere)